

VELIKA VOJNA

Mario ISNENGI, LA GRANDE GUERRA. Collana XX Secolo. Giunti Gruppo Editoriale, Firenze 1993, 157 strani

Collana XX Secolo predstavlja zbirko publikacij, katerih pozornost je osredičena na dogodke sodobne svetovne zgodovine. V njej so italijanski in tuji strokovnjaki jedrnat naslikali *velike* dogodke politične, ekonomske, kulturne in socialne zgodovine 20. stoletja. Zbirko, ki predstavlja posrečeno stičišče med strokovno raziskavo in množičnim razširjanjem, odlikuje izborna ikonografsko gradivo, ki v večini doslej še ni bilo objavljeno.

Velik dogodek v življenju 20. stoletja je bila nedvomno prva svetovna vojna; avgusta 1914 se je začel *napad na svetovno prevlado*. Trajal je več kot štiri leta, v zavesti preživelih je zapustil večer pečat epohalnega preobrata, ki je imel *čarobno* moč preoblikovanja modernega spomina. Njegov simbol je postala človeška klavnica z vojakom pešakom, vojakom - maso, ki se vojskuje v jarkih Verduna ali na kraški goloti. Velika vojna je bila izraz uničevalske volje, kakršne dotlej svet še ni poznal. Skoraj 10 milijonov mrtvih in 6 milijonov pohabljenih - to je njen *izkupiček*. Toda to ni bila le vojna okrvavljenih alpskih ali albanskih gora, flandrijskih ali galicijskih poljan, morij Jutlanda in Falklandskih otokov, temveč, kot bomo spoznali (če je morda še vedno potrebno

pudarjati ali celo podučevati) boj na *notranji fronti*, ki ga je vsakodnevno moral biti tisti, ki ni bil poslan neposredno na fronto.

Prva svetovna vojna ima izjemno izpričevalno moč, zatorej je našla svoje mesto tudi v zbirki. Avtor *Velike vojne* je Mario Isnenghi, profcsor sodobne zgodovine na beneški univerzi. V njegovi bogati knjižni beri moremo najti dela, ki se podrobno ukvarjajo s pojavom vojne, z dojemanjem njenih raznovrstnih vplivov. V središču pozornosti je venomer človek, najsibodi na fronti ali tisti, ki je ostal doma. V svojih delih sledi smerem sodobnega evropskega zgodovinopisja, za katerega prvi svetovni spopad ne predstavlja več *le* političnega in vojaškega problema, temveč zaradi svoje totalnosti zahteva osvetljevanje vseh raznolikih izkušenj.

Isnenghi je v *Veliki vojni* zbral mnogovrstno berilo, v katerem je glavni govorec SPOMIN, pisani in slikani, ki ga je avtor pospremil z jedrnatopripovedjo o najpomembnejših mejnikih svetovne vihre; vojaški in politični dogodki so v zgodbi o prvi svetovni vojni postali okvir, ki je opredeljeval, omejeval in sprcminjal vsakdanjik vojaka in civilista. Spomin, ki ga je Isnenghi *uporabil* zato, ker je najbolj neposreden pripovedovalec, predstavljajo odlomki iz časopisov, mnenja vojnih dopisnikov, pričevanja pisateljev in pesnikov, politikov, pa pisma. Toda tudi v pripovedovanju o vojaško-političnih dogodkih je avtor izviren, ko postavlja podatkovno zgodovino ob rob in se osredini na tiste vidike vojne, ki so rodili občutek pripadnosti neki skupnosti, ta pa je bila venomer izpostavljena grobim udarcem.

Prvo svetovno vojno je pisec opredelil kot spopad med *Dobrim* in *Zlim* - med militaristično in ekspanzionistično Nemčijo (skupaj z zaveznico Avstro-Ogrsko) in *miroljubnimi* državami, ki so stremele za mirnim cvetočim razvojem in napredkom. Toda to nasprotje med *Dobrim* in *Zlim*, to čustvo med vojevanjem *svete* obrambne vojne pred zunanjim sovražnikom, je bilo enako tistemu, ki so ga vodstva centralnih sil uporabila v prepričevanju svojih državljanov; *napad na svetovno prevlado* so namreč mnogi Nemci živeli kot častno vojno za obrambo mlade Nemčije, ki jo obkrožajo stare hegemonistične sile.

Sprehod po petih poglavjih priročne, skoraj žepne in tudi zato uporabne knjige, nas pelje od prvega leta med mirom in vojno, ko je Evropa nenadoma padla v vojno brezno, do zadnjega vojnega leta, leta v sedlu

med vojno in mirom. V prvem poglavju obravnava pretresljiv prehod iz miru v vojno, ko se je takoj pokazalo, da bo to več vojn v eni, da bo to totalna vojna, ko so bila nenadoma in naenkrat kršena pravila vojnega prava s poteptanjem belgijske nevtralnosti, kar je obnem pomenilo opozorilo, da prihaja čas katastrofe človeških in miroljubnih vrednot. Nena- doma so postali tarča nezavarovani civilisti, ki jih je npr. na potovanju z ladjo Lusitanijo potopila nemška podmornica. V neponovljivem avgustu 1914 je Evropa *Belle Epoque* odkrila, da je vojna še vedno mogoča. Zrušila se je Internacionala in prišlo je do socialne anarhije, a obenem do reda v vojaških vrstah - neprestana nasprotja torej, ki so postala ena temeljnih značilnosti *velike vojne*. Nastajali so sezname politično sumljivih, "*pe-fau*" ali "*Carnet B*". Toda kdor je imel občutek za resničnost in ni več živel v oblakih ter v utopiji o miru in bratstvu med narodi, se je moral oborožiti, se upreti, napasti. Vojniki so sicer vedno tako mislili, prikimavali so jim tudi mnogi politiki. Toda sedaj se je *moralo* upreti tudi ljudstvo. Kot primer navaja avtor Francijo, do nedavnega razdeljeno na progresiste in militariste, na demokrate in antisemite, ki so se sedaj znašli na isti strani barikade; razum in občutek za "*Notre Patrie*" sta se srečala v pretresljivem in simboličnem spoznanju s smrtjo na Marni v prvih tednih vojne. V Parizu so tedaj Nemca - večnega zgodovinskega sovražnika, poimenovali *Gota*, barbara, ki bo brez predsodka ranil eno od zibelk civilizacije; tako nas je pisec že popeljal v mentalni, upodablajoči svet (avtor nas pri tem opozori, da so bile takšne predstave obojestranske), v svet poenostavljanja vojne, polne prikazni in perverzij.

V drugem poglavju spoznamo moderno vojno; industrija je morala povečati delovni ritem in proizvodnjo, kajti tehnološka vojna je postala vedno bolj zahteven kupec; vojaške oblasti in medicinska znanost so morali rešiti problem, kako programirati nov tip bojevnika, vojaka - množico, ki je bil nenadoma vržen iz civilnega življenja v grozote strelskih jarkov, bomb, plina. Evropski zgodovinski spomin pomni nekatere vojne tehnike, ki jih je proglasil za značilne v prvem svetovnem spopadu. To so pehota, mitraljez in strelski jarek. Avtor zagotavlja, saj tako govori obširna dokumentacija, da so to prevladujoči dejavniki, tako z vidika vojaških tehnik kot z vidika vplivanja na občutljivost in na način preživetja te krvave izkušnje. Stopnja opremljenosti posameznih vojsk je bila odvisna od razvitosti

industrije; manj razvite so *zaostanek* enostavno nadoknadile s človeškim potencialom. V spominskem svetu je ostala globoko vtisnjena podoba strelskega jarka, vojaške skupnosti, novega vjakevega doma. Strelski jarek je postal obenem delavnica raznolikih bolezni, telesnih in psihičnih, obsedenosti, norosti... Toda nenadoma je bilo otrplo čakanje, v katerem so prebivalci strelskih jarkov izgubili občutek za čas, prekinjeno s prihodom velike nevarnosti: trenutek resnice, ki pride prej ali slej za vsakogar, ko je tisočerm vjakeom ukazán napad na sovražnikov strelski jarek. Kako je mogoče programirati milijone mož, ki živijo v zasenčeni vsakdanjosti pričakovanja, da bodo nenadoma združili vse moči v naskoku iz jarka, da bodo v trenutku negibljivost presegle z gibljivostjo, da bodo prešli iz obrambe v napad? To je eno temeljnih vprašanj, ki jih postavlja prva svetovna vojna, in obenem njena osnovna značilnost; stoletja vojaške discipline so izostrila pravila in tehnike ustroja, s katerim bodo oblikovali človeško bitje, ko mu bodo v roke potisnili orožje ter ga preoblekli v uniformo. Leto 1914 je izumilo nove prijeme, kajti v vseh vojskah je ogromno število neizurjenih in mladih vjakeov obrnilo na glavo tradicionalne tehnike poveljevanja in discipline. Toda značaj prve svetovne vojne je zahteval veliko število bojevnikov, kajti vojna je požirala, izrabljala, onesposabljala ljudi in stroje z vrtoglavo naglico. Zato so nastajali laboratoriji (človeškega *materiala* je bilo žal dovolj), posamezni znanstveniki, celo sloviti Siegmund Freud, so se preizkušali v novih metodah; bolno je postalo nekaj povsem zdravega in normalnega.

Narava in daljnosežnost *velike vojne* sta oblikovala, bolj kot kdajkoli v preteklosti, globoke spremembe v življenju civilnega prebivalstva, tudi daleč od fronte. Spremenil se je obraz mest, oblika proizvodnje, sestava delovne sile; ženske so prevzele novo vlogo. Zatorej je fronta, ne gledc na to, kje in kako daleč je bila, zarezala v civilno življenje. Spoznavanje navedenih vidikov vojne je postalo eno temeljnih raziskovalnih polj sodobnega evropskega zgodovinopisja. To seveda ne pomeni, da je zamrlo tradicionalno raziskovanje diplomatske, politične in vojaške zgodovine, kajti ta predstavlja okvir, v katerega je mogoče postaviti nove vidike. V razmerju Država - Družba se tehnica vedno bolj nagiba v slednji, k zgodovini prebivalstva, mentalitete, vsakdanjega življenja, k preprostem vjakeu, ki je bil v svoji nevednosti in preprostosti gluh za visoke politične cilje, vse do domoljubnih vrednot.

M. Isnenghi je zato posvetil obsežno poglavje ravno premiku težišča v raziskovanju zgodovine *velike vojne*.

Kako so se spremenila mesta? Spremenila se je sestava delovne sile, pa ne le v tovarnah; zanimanje so vzbujale voznice tramvajev, poštarke. Celotna mejna področja so postala križišča vojaščine, stičišča jezikov, dialektov, uniform, prevoznih sredstev, nastlana so bila s kasarnami, postajališči, železniškimi progami in vojaškimi cestami. Mesta z nekaj tisoč meščani so postala mesta z več deset tisoč prebivalci. Toda dnevno žuborenje, promet, neprestano gibanje, so v noči zamrli - zatemnitve, prepovedi gibanja so opozarjali, da nova vojna sredstva ne poznajo meja. Mesta so v strahu pričakovala prelete letal; postavljala so zračne straže, delavci, šolarji so se morali zakloniti v podzemlje, ko so zaslišali alarm ali zvonjenje cerkvenih zvonov. To je, kot poudarja avtor, le nekaj drobcev, ki nazorno pripovedujejo o tem, kako je vojna zmogla zмести civilno življenje; vojna generacija in tista, ki ji je sledila, je morala v naglici spoznati in se vživeti v nove uničevalne tehnike. Pomembna vez med vojaki in civilnim svetom je bil tisk. Toda časniki so obstajali v tem vihravem času zato, da so proizvajali novice, jih razširjali ali zanikali. Navkljub temu, da so bili kaj skopi z novicami o resničnem poteku vojne in so bili časniki le desna roka pretanjenega propagandnega stroja, pa smo priča paradoksalnemu fenomenu: manj kot so novice verjetne, večje je povpraševanje po njih, tako velika je želja po vedenju in upanje, da bo mogoče med vrsticami *uradnih novic* prebrati vsaj črko resnice. Potreba po spoznanju je med civilisti in vojaki sprožila dvojni in neizčrpan tok dopisovanja. Zaledje je spraševalo, fronta je odgovarjala, in obratno, kajti nič ni smelo utoniti v pozabo, vojak ali njegovi domači so morali ostati prisotni v svetu, ki so ga zapustili. Vojna in prisilna odsotnost, podobno kot se je zgodilo z izseljenci, sta vojsko polpismenih in nepismenih spremenila v pišoče, ki so z besedo na papirju skušali povedati, v mejah dovoljenega, kako jim je. Za raziskovalca, opozarja Isnenghi, ki v svojih delih s pridom uporablja ravno ljudsko govorico, pomenijo pisma neprecenljiv zaklad, kajti če je njihova vsebina na nek način predvidljiva, pa tega ne moremo reči za ostale prvine pisma. Govori o okolju, iz katerega pišoči izhaja, o dialektih, o značaju, o izkušenskem svetu posameznika. Tako smo spoznali načine sporazumevanja med fronto in zaledjem; pomemben vidik odnosov med njima pa je gotovo

tudi vojak na dopustu. Ta je izgubil stik z *resničnim* svetom, ker je dotlej živel v nekem *novem* svetu, ki ga je sooblikovala povsod prežeeča smrt; toda v vojakovem notranjem svetu je ostala podoba nespremenjene domačije, kajti ni se zavedal, da ni nič več tako, kot je bilo. In to boleče spoznanje, s katerim se je srečal vojak na dopustu, spoznanje o nepoznavanju, o različnosti, je marsikdaj povzročilo krize in razočaranje. Zatorej je bil strelski jarek vendarle bolj dom od doma, kajti vojaki so doma spoznali, da so drugačni, da se je svet obrnil na glavo in niso več njegov del.

Nazoren dokaz daljnosežnosti procesov spreminjanja, ki jih je vsilila vojna in so vplivali na način življenja in mišljenja civilnega prebivalstva, je sprememba v organizaciji proizvodnje. Kje najti delovno silo, ko so možje istočasno potrebni na fronti in za stroji? Zatorej je bilo potrebno poseči po *novi* delovni sili; prišlo je do trojne spremembe - hčere, žene, matere so postale plačane delavke, kmetice so se spremenile v delavke, podeželanke so se preoblekle v meščanke. Mnogim ženskam je to prineslo globoke premene, kajti novo delo, okolje in življenje so pomenili večjo samostojnost: ženske so spoznale nove probleme in odnose, izpostavljene so bile sindikalizaciji, politizaciji in modernizaciji. Ti procesi so povzročali pretrese tako pri moških kot pri ženskah; *moški - bojevniki* je namreč potreboval in se tolažil predvsem z *žensko - angelom varuhom* in mnogo manj verjel v dotlej neznan obraz *ženske - moškega*. Zatorej je morala biti podoba ženske, ki je zasedla moško mesto v družini in na delu začasna in naključna. Raziskovanje vloge ženske v vojni je po poznavanju pisca doživljalo marsikatero spremembo, najnovejše se kažejo v premiku od raziskovanja enakopravnosti k vrednotenju razlik med moškim in žensko; tako se je dogodilo, da so se raziskovalke (po mnenju Isnenghija so v prvi vrsti ženske, ki raziskujejo to tematiko) obrnile od moderne podobe ženske, ki bi naredila vse, da bi bila podobna moškemu, k tradicionalni upodobitvi *Mater dolorose*. Obenem je ta tematika povezana z zanimivim pojavom v *veliki vojni*, predvsem v tradicionalnih katoliških državah, namreč s povečano versko vdanostjo; evropske romarske poti so se napolnile s podobnicami, Cerkev je v nasprotju z vojaškim neodločenim stanjem postajala vedno bolj dejavna, *delila* je upanje; v svojem tretjem prikazovanju je Fatima napovedala mir in odrešenje. Tretje leto vojne je torej prineslo tako v življenje kot v njega

raziskovanje novosti, ki jih je evropsko zgodovinarje že moglo spoznati in jih vrednotiti, medtem ko se slovensko še otepa z vprašanjem o (ne)pomembnosti *pojave* prve svetovne vojne (tudi) na slovenskih tleh

Odločilno leto, leto preobratov, ki so se dogajali tudi na *slovenski* fronti, je bilo leto 1917, ki ga je pisec Isnenghi poimenoval *strašno leto 1917*. Upanje na kratkotrajno vojno je dokončno izpuhtelo in utrujenost, naveličanost ter trpljenje so prevzeli zastavo. Med vojaki vseh vojsk se je širilo nezadovoljstvo: navkljub velikemu nasilju in ostrim ukrepom so se množili neposlušnost in upori vojakov. To pa je bilo obenem tudi leto novih upanj na mir, ki sta jih podžgala vstop ZDA v vojno ter ruska revolucija. Bilo je dramatično leto, v sreču vojne se je na obzorje prikazalo stičišče *velike* politične zgodovine in zgodovine socialnih slojev z neštetimi *majhnimi* zgodbami posameznikov in njihovih družin. Isnenghija je ob tem vihravem letu prevzelo predvsem dejstvo, da je *mali* človek, vsaj za trenutek, postal ustvarjalec dogajanja, in niso bili več tradicionalni oblastni sloji tisti, ki so krojili usodo; ta *preobrat* je za mnoge pomenil dolgo pričakovano spremembo, drugim pa veliko katastrofo. Vtis in vpliv, ki ga je imela revolucija v oddaljeni in skrivnostni carski Rusiji, na mišljenje, domišljijo in na borbeni duh milijonov oboroženih mož, je težko opredeliti ali časovno razporediti; eno je gotovo, bil je tako velik, da je povzročal skrb vsem *pooblaščenim* za psihološko vojno in propagando, kajti v trenutku je postalo odločilno, kako usmeriti odzivanje in sanje množic na fronti in v zaledju. Propagandni stroj Antante je torej moral ponovno delovati s polno paro, kajti vojake je bilo potrebno prepričati v nadaljnje vojskovanje: za podaljševanje vojne je postala kriva zmedena Rusija, ki je vrgla puško v koruzo in tako izdala svoje zaveznike. Isnenghi zatorej ponuja sveže interpretacije, predvsem se pogloblja v učinke, vplive prelomnih dogodkov in nič več v gole zgodovinske dogodke. Tematika, ki je v neposredni povezavi z nemirnim letom 1917, sta že omenjena uporništvu in neposlušnost v vojski; pred petindvajsetimi leti je neusmiljeno delo vojaškega sodstva med I. svetovno vojno v Italiji razgalila knjiga E. Forelle in A. Monticoneja *Plotone d'esecuzione. I processi della prima guerra mondiale* (Bari 1968), ki je pretresla (predvsem) italijansko zgodovinarje. Toda teror, ki so ga nad utrujenimi vojaki izvajali oficirji in vojaški sodniki, še vedno buri duhove, tudi v pričujoči knjigi,

le da M. Isnenghi, kot smo mogli spoznati skozi knjigo, še globlje vrta v globine človeškega (vojakovega) duha, kjer bi bilo mogoče najti še nepoznane klice upornosti in neposlušnosti, za katere je vojaško sodstvo smelo kaznovati tudi s smrtno obsodbo. V *Veliki vojni* je mesto našla soška fronta, ki ne more in ne sme biti zgolj geografsko opredeljena kot bojna črta med Avstro-Ogrsko in Italijo, temveč je njeno bobnenje vplivalo na življenjski tok v celotnem (slovenskem in furlanskem (italijanskem)) zalednem področju: zatorej moremo in moramo o njej neskromno pisati. Resda je oktobrski preboj pri Kobaridu vojaško in politično prizadel predvsem Italijo in črnožolti monarhiji vlil nekaj upanja, toda tudi za Slovence je pomenil preobrat, kajti fronta se je vendarle umaknila, italijanske zasedbene oblasti so zapustile slovenske dežele, kamor se je z begunci vračalo življenje in začela se je obnova porušenih domov. V knjigi je *Kobarid* razumljivo osvetljen z italijanskega, to je vojaško - političnega zornega kota, obenem pa moremo spoznati različna gledišča o razlogih kobariške *disfatte*, ki so se skozi 75-letno obdobje spreminjala in utirala pot neobremenjenim razlagam. Tretji *veliki* dogodek tega leta je bil ameriški vstop v vojno, ki ga Isnenghi obravnava tako s politično-vojaškega zornega kota kot s stališča *notranjega* ameriškega življenja, ki postaja pomemben del raziskovanja vojne. Gre namreč za vprašanje odziva Američanov - evropskih priseljencev, Nemcev, Italijanov, Ircev, Poljakov, ki so na evropskih frontah stali v nasprotnih jarkih. Kaj bodo ti vojaki občutili, ako bodo poslani na bojišče v dežele, iz katerih izvirajo? Vojna je v tem trenutku postala tudi neusmiljeno preizkušanje zvestobe novi domovini, velika preizkušnja duhovnega dvojnega državljanstva in obenem močan sunek k ameriški nacionalni enotnosti. Ob tem moramo ponovno poudariti, da je pisec tekst pospremil s povednim *dokaznim gradivom* - plakati, ki so pozivali k velikim vojnim preizkušnjam, fotografijami.

Letu 1918 je avtor navkljub nedvomni pomembnosti namenil najmanj prostora, kajti *začetek* miru je odprl popolnoma nova vprašanja, vsa sieer v tesni povezavi z vojno in njenim koneem; toda Isnenghi se je odločil postaviti ločnice v zaključek svetovnega spopada in je zatorej ob koneu le opozoril na vrsto problemov, ki so ali bodo morebiti postali tematika bodočih publikacij v *Zbirki XX. stoletje*. Predvsem je 1918. leto pokazatelj, kako se mora zgodovinarje, in evropsko sledi *navodilom*, otresti posplošenih razlag,

ki so bile značilne za prejšnja kulturna obdobja, kot imenuje avtor različne zgodovinske dobe, ki so bolj ali manj vplivale na razvoj zgodovinopisja; danes namreč obstajajo toliki raznoliki pristopi k obravnavi preteklosti, da je nemogoče govoriti o zgolj politični zgodovini. Razvoj raziskav je vojaški, diplomatski, gospodarski, kulturni, socialni in politični zgodovini, dodal še študij čustvovanj in mentalitete, tako v privatnem kot v javnem polju. Tako je avtor predlagal novo *veliko temo* v študiju zadnjega leta vojne, to je pričakovanje, potreba in sanje o miru. O miru so sanjarili lačni in utrujeni prebivalci Evrope, nič več niso odmevala domoljubna gesla, ki so pozivala k boju v vseh evropskih prestolnicah. Toda tudi oblasti, ki so še leta 1917 s silo zatirale vojaške upore in nezadovoljstvo naveličanega ljudstva, so izgubljale upanje; morale so se prepričati, da se je lažje pogovarjati z obljubami pravice, zavarovanj, pokojnin, dela in zaščito pri delu. Nenazadnje, obljubljeni, nič ne stane. Novembra 1918 so utihnile fronte, začele so se povojne borbe; zmagovalci so zahtevali zadušljive mirovne pogoje, porajali so se notranji boji v razlagah vojnih ciljev, požar so netila revolucionarna in protirevolucionarna gibanja, prišlo je do družbenih preoblikovanj in uravnoteženja družbenih razmerij, in nenazadnje širile so se borbe v usmerjanju zgodovinskega spomina. V kratkih odlomkih je avtor zaobjel porajanje navedenih vprašanj v posameznih državah in ugotovil, da nasilne zahteve in spori niso nastajali samo vzdolž ločnice med vojaškimi zvezami, temveč tudi v njih samih. Toda skupne vsem v prvem povojnem obdobju so bile težave pri preusmerjanju javnega duha/mnenja, proizvodnega stroja, vsakdanjega življenja. Evropo so *združevala* združenja bivših vojakov, invalidov, katerih generacija se je v vojni proslavila; *družila* jo je skupna preteklost, nepregledna vrsta križev in spomenikov padlim sodrugom.

Slovenci smo nedvomno del velike skupne evropske (svetovne) izkušnje, zaradi opominjajočih pomnikov krvave morije na soških bregovih, zaradi vojske slovenskih mož v različnih uniformah, zaradi *bogatih* in bolečih izkustev civilnega prebivalstva. Kdaj se bomo ovedli in stopili tudi na pot, ki jo riše evropsko zgodovinopisje, ki je že dolgo tega vpisalo prvo svetovno vonjo med VELIKE povesti svetovne preteklosti?

Petra Svoljšak

ABORTUS OD ANTIKE DO DANES

Geschichte der Abtreibung: von der Antike bis zur Gegenwart. Hrsg. von Robert Jütte. München 1993, 220 str.

Pravzaprav ni dosti antropoloških fenomenov, ki bi v zadnjem času tako v svetu kot pri nas tako burili duhove, razvneli javnost in bili sestavni del ideološko-političnih bojev, preprirov in razhajanj kot ravno abortus, eden največjih moralno-etičnih problemov človeštva. Problem, ki že zdavnaj ni več (če je kdaj sploh bil) samo zadeva neposredno vpletenih v vsako posamezno dejanje, temveč predstavlja skupno "breme", ki se tiče celotne družbe in vseh nas in ki povzroča nujno delitev oziroma polarizacijo na "za" ali "proti". Nema lokrat (spomnimo se le predvajanja filma Nemi krik pri nas, ali pa nedavnega obračuna z "morileem otrok" v ZDA) pripelje do absurda.

Sledi normalno vprašanje, kaj ima zgodovina s tem pojavom, ki vseeno bolj sodi v domeno psihologije, sociologije, medicine ali etike?

Ravno ta, že omenjena polarizacija - ki se najbolj očitno izraža v političnih pamfletih v zadevo vpletenih strani, ko dokazujejo svoje pravilnosti in resnice -, namreč neusmiljeno izkorišča zgodovino. Manipulacija, namerna ali iz neznanja, nepravilno navajanje zgodovinskih dejstev, mešanje preteklosti s sedanostjo ipd. se je tako kot v druge dnevno-politične zadeve vrnilo tudi v debato o splavu.

Tudi zaradi takšnega neposrednega primera v Nemčiji, ko so ob zadnji polemiki okrog spreminjanja paragrafa 218 v kazenskem zakoniku, ki se tiče splava, tako nasprotniki kot zagovorniki močno izkrivljali zgodovino in z njo manipulirali, se je skupina sedmih nemških znanstvenikov (gre za zgodovinarje, pravnike in medicince različnih političnih nazorov in obeh spolov, ki se s problematiko, povezano s splavom, že dalj časa ukvarjajo) odločila pripraviti zgodovinski pregled fenomena splava vse od Antike pa do danes. Služil naj bi predvsem širšemu bralstvu. Vsem sedmim prispevkom je skupno vprašanje, kako so ljudje v različnih časih in pod različnimi pogoji reševali in opravičevali takšen moralno-etični problem, kot je abortus. Cilj dela ni bila izdelava nekega končnega